

Covid automat - je to plán, ako postupovať v pandémie, aké opatrenia kedy prijímať a kedy ich uvoľňovať. Rodil sa už vlni, schválený bol v polovici decembra, no až doposiaľ bol len na papieri. Od pondelka 8.2.2021 ho po určitých úpravách zaviedla vláda aj do praxe. **Sedem fáz**

Covid automat počíta s tým, že pokiaľ u nás bude situácia zlá, celá krajina sa bude riadiť jednotnými pravidlami. Ak sa situácia výrazne zlepší, tak sa od plošných opatrení upustí a budú sa prijímať len regionálne. Automat má sedem fáz odlíšených farbami. Odstupňované sú podľa epidemiologickej situácie. Pre každú fázu sú zadefinované aj konkrétne opatrenia.

Sedem fáz je nasledovných, v poradí od lepších po tie najhoršie sú to:

- zelená (monitoring)
- žltá (stupeň ostražitosti I)
- oranžová (stupeň ostražitosti II)
- ružová (stupeň varovania I)
- červená (stupeň varovania II)
- bordová (stupeň varovania III)
- čierna (stupeň varovania IV)

Celonárodné ukazovatele

Na celonárodnej úrovni to budú tri ukazovatele. Ide o priemerný počet nových prípadov za 7 dní (ďalej len prípady), kde sa budú počítať pozitívni z PCR aj antigénových testov dokopy, počet hospitalizovaných pacientov (s covidom-19 aj s podozrením na covid) a efektívne reprodukčné číslo (Rt). Či už ide o prepnutie na celoštátnu úroveň, alebo následne medzi jednotlivými fázami, stačí, ak sú splnené dva z troch ukazovateľov.

V praxi to má vyzerat' nasledovne: celoštátne opatrenia sa spustia zakaždým, keď dosiahneme hodnoty ružovej fázy, teda prvého stupňa varovania.

Znamená to, že priemerný počet pozitívnych prípadov je vyšší ako 800, v nemocniciach leží viac ako 1500 pacientov, prípadne by reprodukčné číslo bolo vyššie ako 1,05.

Ak by sa situácia zhoršovala, pôjde sa nasledovne:

Do červenej fázy – druhého stupňa varovania – by sme sa dostali, ak by počet nových prípadov prekročil hranicu 1200, v nemocniciach by sme mali vyše 2000 pacientov, eventuálne by reprodukčné číslo bolo v rozmedzí 1,05 až 1,10.

V bordovej fáze – v treťom stupni varovania – prekračuje počet prípadov číslo 2400, v nemocniciach je viac ako 2500 ľudí a reprodukčné číslo od 1,10 do 1,15.

Na poslednú, čiernu fázu – štvrtý stupeň varovania – sa prechádza, ak počty prípadov sú vyššie ako 4000, nemocnice majú hospitalizovaných viac ako 3000 ľudí, prípadne je reprodukčné číslo vyššie ako 1,15.

Sprísňovať by sme mohli pomerne promptne. Automat počíta s tým, že do vyššieho stupňa je možný prechod už nasledujúci pondelok po prehodnotení ukazovateľov. Znamená to, že keď v utorok ministerstvo zdravotníctva vyhodnotí, že epidemická situácia sa zhoršuje, tak už ďalší pondelok budú v platnosti prísnejšie opatrenia. Opačne, teda prechod do nižšieho stupňa, už nebude taký rýchly. Uvoľňovanie bude nasledovať možno až po 13 dňoch od prehodnotenia.

Zároveň síce bude platiť, že postačí naplnenie dvoch z troch ukazovateľov, ale je skriktné stanovené, že jedným z nich musí byť počet hospitalizovaných.

Regionálne ukazovatele

Ak sa u nás situácia výrazne zlepší, tak sa prestanú uplatňovať celonárodné opatrenia a budú robené regionálne. Ak napríklad okres Lučenec na tom bude lepšie ako okres Michalovce, tak bude mať aj menšie obmedzenia. Pri vyhodnocovaní toho, aká je situácia v tom-ktorom okrese, sa bude používať viac ukazovateľov, ako sa používa na celonárodnej úrovni.

Sú to štyri hlavné ukazovatele:

- **vážená 14-dňová incidencia**, ktorá zohľadňuje aj to, koľko z týchto novoinfikovaných ľudí sú starší ľudia nad 65 rokov,
- **trend 7-dňovej incidence**,
- **počet hospitalizovaných** na 100 000 obyvateľov,
- **štvrtý ukazovateľ majú vo svojich rukách regionálni epidemiológovia** (regionálne úrady verejného zdravotníctva), ktorí budú lokálne prehodnocovať situáciu, pričom budú brať do úvahy aj to, či je v ich regióne ohnisko.

Dodatočne k tomu sa bude sledovať aj to, ako rýchlo sú epidemiológovia schopní dohľadávať kontakty pozitívnych ľudí, ako sú zaplnené infekčné oddelenia, či to, aká je v regióne zaočkovanosť. Tieto sú ale podporné a nie sú vyjadrené číselne.

Dve mapy

Keďže máme dvojaké ukazovatele – celonárodné a regionálne, ministerstvo zdravotníctva bude priebežne zverejňovať aj dve mapy. Jedna nám bude ukazovať, ako sme na tom podľa celonárodných ukazovateľov, a druhá bude ukazovať to, ako sme na tom v jednotlivých regiónoch. Každý utorok by rezort mal oznámiť najnovšie údaje.

Teraz sme v čiernej fáze

Keďže na Slovensku pretrváva stále zlá epidemická situácia, začíname v najhoršej čiernej fáze a opatrenia platia plošne. Pre túto fázu platí **zákaz vychádzania**, ktorý vyhlasuje vláda a stanovuje aj výnimky z tohto zákazu. Školy dovolila otvoriť vo všetkých okresoch okrem čiernych, ktorých je aktuálne deväť. **V ostatných okresoch je návšteva škôlky či školy podmienená testom.** Rodičia mladších detí musia mať negatívny test (stačí jeden z rodičov) a v prípade stredoškolákov musia mať test aj školáci samotní. **Test nesmie byť starší ako 7 dní.** **V čiernej fáze sú zakázané bohoslužby v kostoloch za účasti verejnosti, divadelné predstavenia či premietanie v kinách a podobne.** Zakázané sú aj oslavy, večierky, svadobné hostiny či kary. Samotný sobáš, krst alebo pohreb je dovolený. Na krste a sobáši však môže byť maximálne šesť ľudí. Na pohrebe aj viac, ale iba ak majú títo ľudia testy nie staršie ako 12 hodín a bolo to vopred ohlásené na príslušnom regionálnom úrade verejného zdravotníctva. Zakázané sú návštevy v nemocniciach až na výnimky, ktoré v prípade umierajúcich pacientov dáva primár alebo ošetrojúci lekár. **Zatvorené sú múzeá, galérie, lyžiarske strediská, aquaparky, plavárne, fitness a wellness centrá.** Do liečebných kúpeľov môžu ísť len ľudia, ktorí majú odporúčanie lekára – napríklad ľudia, ktorí po operácii potrebujú doliečovanie. **Otvorené sú** obchody, ktoré predávajú nevyhnutný tovar alebo poskytujú základné služby. Ich zoznam určuje hlavný hygienik, dnes sú medzi nimi okrem potravín, drogérií či lekární aj servisy, opravovne obuvi, čistiarne, ale aj prevádzky, ako sú banky, pošty a poisťovne. Reštaurácie môžu fungovať tiež, ale len vo veľmi obmedzenom režime – predávať jedlo a nápoje môžu len cez okienko alebo môžu robiť rozvoz k zákazníkom domov.

Hotely, penzióny a ubytovacie zariadenia tiež fungujú len v oklieštenom režime – otvorené môžu byť len vtedy, ak poskytujú karanténne ubytovanie, ubytovanie pre pracovníkov kritickej infraštruktúry alebo dlhodobé ubytovanie.

Do práce môžu fyzicky chodiť len tí ľudia, ktorí nemôžu vzhľadom na povahu svojej práce robiť z domu. No vyžaduje sa od nich, aby mali test nie starší ako 7 dní. Aj tu do istej miery uplatnila nakoniec vláda regionálny princíp, keďže v červených regiónoch takýto test môže byť starý aj 14 dní a v ružových až 21 dní.

Bordová fáza

V tejto fáze by už nemal platiť zákaz vychádzania, ale do prírody, za istých podmienok aj mimo okresu má byť potrebný test. Ostatné veci sa budú dať robiť iba v rámci okresu. Automat hovorí o základných potrebách, no nerozvádza, čo všetko si pod tým môžeme predstaviť. Ak sa v prípade bordovej fázy budeme zmieňovať o potrebe testu, tak vždy ide o test, ktorý nemôže byť starší ako 7 dní. V bordovej fáze sa majú otvoriť školy aj pre žiakov posledných ročníkov základných škôl. Aj pre nich bude platiť, že musia mať test. Budú sa môcť otvoriť všetky obchody, teda nebude to limitované len na tie, ktoré predávajú nevyhnutný tovar. Musia však regulovať počet zákazníkov (1 osoba na 15m²) a vyžadovať od nich test. Ľudia budú môcť ísť už aj na bohoslužbu do kostola, ale ich počet bude obmedzený rovnakým pravidlom ako v obchodoch. Veriaci sa musia preukázať testom. Kiná či divadlá naďalej zostanú zatvorené. Pre oslavy, večierky, svadobné hostiny a kary naďalej platí zákaz. Pre samotné obrady – krsty, sobáše a pohreby platí to čo v čiernej fáze, teda sú limitované počtom osôb. Zatvorené ostávajú aj fitness a wellness centrá. Otvorené však už môžu byť plavárne, ale môže v nich byť maximálne šesť ľudí a musia mať test. Svoje brány môžu otvoriť aj múzeá a galérie, ale len pre individuálne prehliadky, keď na jedného návštevníka musí byť vyčlenených 15 metrov štvorcových a tiež bude potrebovať test. Lyžiarske strediská môžu spustiť vleky (nie kabínkové lanovky) a otvoriť pre lyžiarov, ale tí musia mať test. Reštaurácie zotrávajú pri predaji cez okienko a donáške. Ubytovacie zariadenia už môžu prijímať hostí, ktorí majú test. Ich reštauračné časti ale musia ostať zatvorené. Práca z domu bude už len v rovine odporúčania – kto pôjde do práce, musí mať test.

Červená fáza

Slobodný pohyb ľudí sa už neobmedzuje zákazmi a nevyžaduje sa ani test. Tam, kde test bude potrebný, si ho bude potrebné urobiť raz za 14 dní. Na základných školách sa v tejto fáze otvoria aj zostávajúce ročníky. Hromadné podujatia sa môžu konať, ale len za účasti maximálne šiestich osôb. Výnimku z tohto pravidla majú mať divadlá, koncertné siene, kiná a bohoslužby, no stále sa bude od účastníkov vyžadovať test. Športové podujatia sa konajú aj naďalej bez divákov. Ani v tejto fáze sa ešte ľudia do wellness centier nedostanú, no sprístupnia sa fitness centrá. V jednom okamihu v posilňovniach môže byť však najviac šesť ľudí a zároveň na každého z nich musí vychádzať aspoň 15 metrov štvorcových a ešte pritom každý musí mať test. Plavárne idú naďalej v móde najviac šiestich zákazníkov. Nič sa nemení ani pre obchody, ubytovacie zariadenia či múzeá a galérie. Pre oslavy, kary, svadobné hostiny, ako aj pre samotné obrady ostávajú pravidlá tiež nezmenené. V lyžiarskych strediskách sa sprístupnia aj kabínky, ale s obmedzeniami – v každej kabínke môže byť len jeden človek alebo spolubývajúci (rodina, kamaráti atď.). Všetci musia mať test. Až v tejto fáze si ľudia budú môcť posediť pri jedle v reštaurácii, aj keď zatiaľ iba na terase a s testom v ruke. Naďalej je odporúčané pracovať z domu, ak je to možné. Ak idete na pracovisko, musíte mať test.

Ružová fáza

Platí sloboda pohybu. V tejto fáze sa toho veľa nemení. Do škôl sa dostanú už aj ostatní študenti stredných škôl a odborných učilíšť. Do kina, divadla či na bohoslužbu sa už nevyžaduje test. Sobáš a krst sa už neobmedzuje len na šesť ľudí, zrejme ich bude viac, ale stále bude účasť limitovaná. Ako presne, to určia až ďalšie predpisy. Všetko ostatné zostáva po starom, akurát že tam, kde sa vyžadoval test, tento bude potrebný už len každých 21 dní.

Oranžová fáza

Doterajšie fázy boli svojimi opatreniami rovnaké pre národnú aj regionálnu úroveň, inak povedané, či by bola celá republika čierna, bodová, červená či ružová, alebo by boli v týchto farbách konkrétne okresy, opatrenia by boli totožné. Od oranžovej fázy sú zadefinované opatrenia už len na úrovni regiónov a upúšťa sa od testovania. Základné školy a stredné školy sú otvorené bez obmedzení a odpadá aj podmienka testu. Na vysokých školách sa začína tiež učiť prezenčne, ale zatiaľ nie všetci, skupiny budú obmedzené. Priestory, kde sa konajú hromadné podujatia, môžu byť zaplnené účastníkmi/divákmi najviac na polovicu. Pričom ak sa konajú v exteriéri, tak na nich môže byť najviac 500 ľudí, ak sú v interiéri, tak maximálne 250 ľudí. V oranžovej fáze môžu otvoriť aj wellness a aquaparky, ale s tým, že počet zákazníkov budú regulovať (25m²/osoba) a maximálne v nich môže byť presne toľko ľudí ako na hromadných podujatiach. Na krsty, sobáše a pohreby môže prísť neobmedzený počet ľudí, následné oslavy a kary sa môžu konať len za účasti najviac šiestich ľudí. Do nemocníc už môžu ísť ľudia pozrieť svojho príbuzného či známeho, ale musia mať test. Vo fitness sa ponecháva len pravidlo maximálne šiestich ľudí, už od nich nie je vyžadovaný test. Plavárne môžu zaplniť svoje kapacity na tretinu. Galérie a múzeá už môžu robiť prehliadky aj šesťčlenným skupinám. V obchodoch môže byť naraz o čosi viac ľudí (10m²/osoba). Reštaurácie môžu sprístupniť už aj posedenie v interiéri, za stolom môže sedieť len obmedzený počet ľudí. Aj hotely už môžu otvoriť svoje reštauračné a wellness časti, ale podmienky pre nich platia rovnaké, ako sme už opísali vyššie. Na pracoviskách treba dodržiavať sprísnené hygienické opatrenia.

Žltá fáza

Táto fáza predpokladá ďalšie uvoľňovanie, keď sa na oslavách môže zúčastniť už 30 ľudí, rovnaký počet ľudí môže byť vo fitness, do wellnessu sa dostane tiež o čosi viac ľudí a plavárne môžu zaplniť až 50 % svojej kapacity zákazníkmi. Návštevy v nemocniciach budú bez obmedzení. Počet ľudí v obchodoch sa už nelimituje, ale obchody musia dodržiavať hygienické opatrenia. V reštauráciách za jedným stolom môže sedieť viac ľudí. Galérie a múzeá môžu robiť prehliadky pre 30 ľudí.

Zelená fáza

Všetky školy fungujú bez obmedzení, do lavíc sa teda vrátili už aj všetci vysokoškooláci. Na hromadných podujatiach sa už môže aj stáť, ľudia môžu naplniť priestor do polovice s tým, že v exteriéri bude najviac 1000 a v interiéri najviac 500 ľudí. Počet ľudí na oslavách či karochoch, ale aj vo fitness sa zvýši na maximálne 50. Plavárne, ale ani múzeá a galérie už nemusia obmedzovať počty návštevníkov. V reštaurácii si za jedným stolom posedia šiesti ľudia.